

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

INTEGROVANÁ
STŘEDNÍ ŠKOLA
POLYGRAFICKÁ

Typografie

7. Pravidla pořadové sazby

www.isspolygr.cz

Vytvořila:
Ivana Michálková
Vytvořeno dne: 23. 10. 2012

Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

Typografie

DUM číslo: 7
Název: Pravidla pořadové sazby

Strana: 1/10

Škola	Integrovaná střední škola polygrafická, Brno, Šmahova 110
Ročník	1. ročník (SOŠ, SOU)
Název projektu	Interaktivní metody zdokonalující proces edukace na ISŠP
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0538
Číslo a název šablony	III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Autor	Ivana Michálková
Tématická oblast	Typografie
Název DUM	Pravidla pořadové sazby
Pořadové číslo DUM	7
Kód DUM	VY_32_INOVACE_07_OV_MI
Datum vytvoření	23. 10. 2012
Anotace	Dokument obsahuje vysvětlení, jak se text upravuje do přehledného pořadí pod sebou

Pokud není uvedeno jinak, je uvedený materiál z vlastních zdrojů autora.

V pořadové sazbě je text uspořádán do přehledného pořadí pod sebou v samostatných řádkách nebo do sloupců vedle sebe (např. knižní obsahy, seznamy, statistické přehledy).

Každý textový editor umožňuje nastavení speciálních zarážek, tzv. **tabulátorů**. Pomocí těchto zarážek zarovnááme text do pořadových sloupců.

Druhy tabulátorů:

- doleva
- doprava
- na střed
- na desetinnou čárku, popř. na volitelný znak

Tabulátor doleva:

pomlčka

divis

uvozovky

Tabulátor na střed

pomlčka

divis

uvozovky

Tabulátor doprava:

pomlčka

divis

uvozovky

Tabulátor na desetinnou čárku:

4,513

10,25

458

85,268

Jednodušší textové skupiny

Jednodušší textové skupiny se obvykle sázejí zkraje. Pokud text přechází do druhé řádky, popřípadě dalších řádek, pro přehlednost a lepší estetický vzhled se tyto řádky odrážejí čtverčíkem.

V sazbě knižních rejstříků, slovníků apod. se k opakování základních významů obvykle používá pomlčka nebo čtverčiková zarážka.

Vařené brambory	35 Kč
Vařené brambory maštěné máslem	40 Kč
Vařené brambory s bylinkovým máslem	42 Kč

Sazba rejstříků:
vyznačování
– kurzívou
– tučně
– prostrkaně
– kapitálkami

dotaznice
dolní
horní
střední
verzálková
základní

Složitější textové skupiny

Ve složitějších textech sázených pořadově se řádky významově důležitější odlišují od významově méně důležitých textových skupin označením na začátku řádky nebo odpovídající řádkovou zarážkou.

K označení se používá: římských číslic s tečkou
arabských číslic s tečkou
verzálků s tečkou
minusek se závorkou

Ve sloupcích se podřazené znaky vyrovnávají podle teček, respektive závorek. Zásadně se nesázejí tečky a závorky dohromady. Při kombinaci arabské číslice s minuskou se neklade tečka za číslo, ale jen závorka za minuskou.

římské číslice s tečkou

II. V. IX.

arabské číslice s tečkou

2. 5. 9.

verzálky s tečkou

A. B. C.

minusky se závorkou

a) b) c)

arabské číslice s minuskou

1a) 1b) 1c)

Římské číslice

Římské číslice se používají k označení století, měsíců, kapitol v knihách apod. Sázejí se s tečkou, pouze při označení jednotlivých kapitol v knize se sázejí bez tečky.

V sazbě římských číslic používáme tyto verzálky:

Protože jejich šířka je značně rozdílná, postupujeme při jejich sazbě tak, že nejprve vysadíme nejširší číslici abychom určili pozici tečky. Tam kde byla pozice určena, musí být umístěny všechny tečky ostatních číslic.

I.	1.	XI.	11.
II.	2.	XII.	12.
III.	3.	XIII.	13.
IV.	4.	XIV.	14.
V.	5.	XV.	15.
VI.	6.	XVI.	16.
VII.	7.	XVII.	17.
VIII.	8.	XVIII.	18.
IX.	9.	XIX.	19.
X.	10.	XX.	20.

Arabské číslice

Arabské číslice se sázejí s tečkou. Postupujeme stejně jako při sazbě římských číslic (nejširší znak). Číslice stavějí pod sebe podle hodnoty (jednotky, desítky, stovky atd.). Pokud sázíme čísla s desetinou čárkou volíme zarovnání tabelátoru na volitelný znak.

Tisíce a miliony se v sazbě číslic oddělují mezerou v šířce tečky.

U letopočtu a ve čtyřmístných číslech v textu se tisíce neoddělují.

5
7,56
62
85,25
356
4 227,125 36
1 000 000,00

Verzálky a minusky

Verzálky a minusky – při vyznačení odstavce verzálkami se postupuje obdobně jako u sazby z římských čísel, tzn., že se podle nejširší verzálky zarovnávají ostatní tak, aby tečky byly pod sebou. Při vyznačování písmeny malé abecedy se doplňují jednotlivá písmena kulatou závorkou. Písmena mohou být sázena z kurzívy pro zvýraznění odlišení od základního textu. Také závorky stejně jako tečky u verzálek a číselného označení se sázejí pod sebou.

- A. a)
- B. b)
- C. c)
- D. d)

Přehledné uspořádání sazby

I. Periodický tisk

A. Noviny

B. Časopisy

1. tištěné ofsetem

a) z kotoučů

b) z archů

2. tištěné hlubotiskem

a) z kotoučů

b) z archů

II. Neperiodické publikace

Desetinné třídění

Desetinné třídění je přehledný a jednoduchý způsob uspořádání pořadové sazby, uplatňovaný zejména v sazbě odborné literatury, kde je nutné podrobné členění. Pro označení podřazenosti se zde používají arabské číslice a každý nižší stupeň podřazenosti je posunut o další číslici vpravo. Číslice jsou členěny jednotlivě nebo do trojčíslí a jsou oddělovány mezerami nebo tečkami. Vyrovnávají se tak, aby číslice označující stupeň podřazenosti byly přesně pod sebou.

- 1. Hladká sazba
- 1.2 Základní pravidla
  - 1.2.1 Dělení slov
  - 1.2.2 Prokládání řádek
- 2 Smíšená sazba
  - 2.1 Vyznačování
  - 2.2 Vyznačovací způsoby

Sazba obsahu

V obsahu knihy je text s čísly stran spojen tečkami.

Mezi poslední literou textu a první tečkou musí být mezera nejméně ve velikosti třetiny čtverčíku.

Mezi poslední tečkou a nejdelší číslici má být mezera alespoň půlčtverčík.

Úvod	7
Písmo	15
Sazba	29
Korektury	58
PDF	71
Tisk	83

Kontrolní otázky:

1. Definuj pořadovou sazbu.
2. Jak se upravují jednoduché textové skupiny?
3. Jak se upravují složitější textové skupiny?
4. Jak se sází obsah?

Zdroje:

Ing. POP Pavel, FLÉGER Jindřich, POP Vladimír. Sazba1: Ruční sazba. Vydání druhé. Praha: SPN, 1989. 185 stran. ISBN 85-30-44/2.